

Zemřel hispanista Josef Forbelský

Hispanista Josef Forbelský zemřel 14. listopadu 2022 ve věku nedožitých 92 let. Byl vynikající překladatel, literární historik, publicista a pedagog. Ve středu jeho zájmu byl hispánský svět v širokém záběru, španělský jazyk, literatura, filosofie, diplomacie a dějiny.

Josef Forbelský, rodák ze Skřivan u Nového Bydžova, vystudoval na Filozofické fakultě UK španělštinu a češtinu (1955), později externě ještě francouzštinu (1962). Na svůj venkovský původ a životní dráhu svobodného člověka v nesvobodných poměrech vzpomínal v knize *Svět se mnou, svět beze mě* (2013) i v rozhlasovém cyklu *Osudy*.

Profesí byl učitel, po deset let učil španělštinu na středních školách, 1969–74 byl odborným asistentem v Institutu tlumočnictví a překladatelství, posléze na Vysoké škole ekonomické. Na Filozofickou fakultu UK mu bylo umožněno nastoupit až v roce 1989, brzy se habilitoval a vedl španělské oddělení v Ústavu románských studií. Pro potřeby univerzitní hispanistiky a kulturní veřejnosti napsal Josef Forbelský jednu ze svých dvou velkých odborných prací: *Španělskou literaturu 20. století* (1999). Druhá odborná kniha byla, pro mnohé překvapivě, dějepisná: *Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století: Osudy generála Baltasara Marradase* (2006). Spojil se v ní však příhodně zájem Forbelského o barokní epochu a o česko-hispánské vztahy s jeho způsobem vidění věcí v dlouhodobé tradici a v širším kulturním regionu.

Španělské baroko tvoří jednu stěžejní polohu i v překladatelském díle Josefa Forbelského, spjatém se jmény Luis de Góngora, Miguel de Cervantes, Baltasar Gracián. Překlad Cervantesova pozdního románu *Persiles a Sigismunda* byl oceněn Jungmannovou cenou za rok 2017. Druhou polohou překladů

Forbelského je španělská literatura 20. století, kde z romanopisců mu byl zvláště blízký Miguel Delibes a z filosofů José Ortega y Gasset. K proevropskému směřování naší země cíleně přispěl překladem Ortegovy knihy *Evropa a idea národa* (1993). Třetí, zdánlivě okrajovější oblastí jsou překlady hispanoamerických autorů, ať jde o mimořádnou osobnost mexického baroka Sor Juanu Inés de la Cruz, jejíž poezii zprostředkoval společně s Ivanem Slavíkem, nebo o Borgesovy povídky či romány Gabriela Garcíi Máqueze a Augusta Roy Bastose. Román tohoto paraguayského bilingvního spisovatele, jehož španělsky psaný text má podloží jazyka guaraní, označoval Josef Forbelský za svůj nejobtížnější překlad. Český jazyk v překladech napínal až po okraj.

Měl velkou vnímavost pro vnitřní různost hispánského světa, středozevního a atlantického. A zároveň uvažoval o myšlence, že společná hispánská (šířeji iberoamerická) kultura v jižní části Evropy a Ameriky vytváří jinou variantu euroamerické civilizace, v protiváze k její anglofonní verzi. Jak poznamenal v rozhovoru pro časopis *Plav*, svět „může přes španělštinu nahlížet do vlastních kulturních dálek“.

U překladů poezie Josef Forbelský většinou spolupracoval s dalším překladatelem-básníkem; jedním z nich byl Josef Hiršal, jemuž v době cenzury poskytl překladatelské jméno. V případě poezie Vladimíra Holana se tímto způsobem zasloužil i o překlad z češtiny do španělštiny.

Psal k překladům stručné erudované doslovy a publikoval pronikavé hispanistické články jak v českých a španělských odborných časopisech, tak v novinách. Měl přednášky na řadě španělských univerzit. Za přínos k šíření španělské kultury obdržel Josef Forbelský řád Isabely Kastilské, který uděluje španělský král.

Další polohou jeho publicistiky byly politické reflexe pro časopis *Střední Evropa*, v jeho samizdatovém i polistopadovém období, a pro další časopisy.

Josef Forbelský byl výsostnou kulturní osobností, jakých je univerzitě v každém čase zapotřebí. Pro studenty a pro kolegy bylo setkání s ním, s jeho vytříbenou češtinou, širokým nadhledem a jemně pobaveným úsměvem povznášející. Sám označil překládání za „rozpravu vedenou přes čas a vzdálenost s výjimečnými bytostmi“. Takovou příležitostí pro nás zůstávají jeho texty, původní i přeložené.

Anna Housková